

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ปัญหาค่าตอบแทนทนายความขอแรง

Problem on Contingency Fees

อนุสรณ์ พรมดี

สาขานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

E-mail : anusompoo@gmail.com

บทคัดย่อ

ทนายความมีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย จัดทำเอกสารเกี่ยวกับกฎหมาย ทำหน้าที่เป็นตัวแทนแก้ต่างคดี การทำหน้าที่ของทนายความจึงอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิด้านต่างๆ แก่ลูกความด้วย ในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจ สังคมมีความเลื่อมล้ำอยู่มาก ความผิดอาญาซึ่งมีลักษณะส่งผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ ของตัวบุคคลและต่อสังคม การลงโทษก็มีลักษณะลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกาย จำกัดสิทธิด้านต่างๆในระหว่างการดำเนินกระบวนการไม่ว่าจะเป็น การสืบหาพยานหลักฐาน จัดเตรียมเอกสาร การเดินทาง ล้วนแต่ต้องสูญเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นทุนในการต่อสู้คดี เรื่องค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการจึงมีความสำคัญไม่ด้อยไปกว่าเรื่องอื่นๆเลย คนมีฐานะก็มีอำนาจทางการเงินในการจ้างทนายความให้ช่วยดำเนินคดีทนายความก็ได้รับค่าตอบแทนตามที่ตกลงได้หรือเรียกให้ลูกความออกค่าใช้จ่ายต่างๆในการดำเนินกระบวนการได้โดยไม่ต้องออกค่าใช้จ่ายเองทนายความจึงมีความมุ่งมั่นเพื่อให้ลูกความตนชนะคดี ส่วนคนที่มีฐานะยากจนอาจต้องขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ ซึ่งกฎหมายก็กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดหาทนายความในคดีอาญาให้แต่ก็ยังปัญหาการขาดการสนับสนุนจากภาครัฐด้านค่าใช้จ่าย อีกทั้งค่าตอบแทนที่ทนายความได้รับจากรัฐมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายส่งผลกระทบต่อทำหน้าที่ของทนายความ เช่นในคดีที่ต้องลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน หรือค่าใช้จ่ายในการเตรียมเอกสารพยานหลักฐานทนายความต้องออกค่าใช้จ่ายไปเองก่อนซึ่งอาจจะมีค่าใช้จ่ายมากกว่าเงินรางวัลที่ได้รับทำให้ทนายความไม่มีแรงจูงใจในการทำหน้าที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและรูปคดีของลูกความ ดังนั้นบทความเล่มนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงปัญหาค่าตอบแทนของทนายความขอแรงที่มีความไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในสังคมปัจจุบัน เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาลดความเลื่อมล้ำและการสร้างแรงจูงใจในการทำหน้าที่ของทนายความขอแรงและทำให้ทราบถึงสิทธิของการมีทนายความของจำเลยในคดีอาญา

คำสำคัญ : ทนายความขอแรง, ค่าตอบแทน

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Abstract

Lawyers play an important role in the justice process. Legal advice, Legal Documentation, Agent. Acting lawyers may affect right. Criminal offenses affect the right of liberty of the person and society. There is a punishment for the body. limitation. During the process , such as, Evidence testimony prepare document travel costs money and time. Costs are therefore important to the process. People with financial power can hire lawyers. The lawyer can call for an agreed wage or set the client to spend money. The lawyers are aiming to win the case. The poor need help form the state. The law stipulates that it is the duty of the state. To arrange for the accused or defendants to have lawyers. But there are problems with public sector support. The attorneys' compensation has been less compared to the economic condition. So this article is intended. to study the problem to compensation of a solicitor in order to suggest a solution and to know the right to have a lawyer.

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทนำ

เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นหรือต้องการใช้สิทธิเรียกร้องใดๆทางกฎหมายประชาชนที่ไม่มีความรู้ด้านกฎหมาย ต้องการได้รับความช่วยเหลือและผู้ที่จะให้ความช่วยเหลือได้ ก็คือทนายความ หรือที่ปรึกษากฎหมาย ในการขอคำแนะนำ และช่วยเหลืออำนวยความสะดวกด้านกฎหมาย สำหรับผู้ที่มีกำลังทรัพย์ก็มีโอกาสในการแสวงหาทนายความผู้มีประสบการณ์ ทักษะที่ดี มีชื่อเสียง ส่วนคนฐานะยากจนการเข้าถึงทนายความที่มีคุณสมบัติดังกล่าวค่อนข้างไกลตัว ในการดำเนินคดีอาญาของไทยนั้นเราใช้ระบบกล่าวหา การจะเริ่มดำเนินคดีแก่ผู้ใดได้นั้นเริ่มต้นด้วยการร้องทุกข์หรือ เรียกกันว่าการแจ้งความ ซึ่งในคดีความผิดอันยอมความได้ ห้ามพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเว้นแต่ผู้เสียหายจะร้องทุกข์เสียก่อน เมื่อมีการร้องทุกข์แล้วจึงก่อให้เกิดอำนาจแก่พนักงานสอบสวนที่จะดำเนินการ แสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อรวบรวมเป็นสำนวน ส่งต่อให้กับพนักงานอัยการพิจารณายื่นฟ้องต่อศาล เมื่อเปรียบเทียบทางด้านฝ่ายผู้เสียหายมีทั้งเจ้าพนักงานตำรวจ ทำหน้าที่แสวงหาพยานหลักฐาน เจ้าหน้าที่ตรวจพิสูจน์หลักฐาน บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ รวมถึงความพร้อมด้านเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกเช่น รถที่ใช้ในราชการ เครื่องมือตรวจพิสูจน์หลักฐานงบประมาณสนับสนุนจากรัฐสิ่งเหล่านี้ จึงแตกต่างจากทางด้านผู้ต้องหาที่ต้องพึ่งพาตนเองและออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่อสู้ด้วยตัวเองเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานมาโต้แย้งข้อกล่าวหา หากเป็นคนฐานะยากจนไม่มีความรู้ ยิ่งก่อให้เกิดความยากลำบากแก่ตัวผู้ต้องหาและครอบครัวของเขา(จุมพล ชื่นจิตต์ศิริ:2560)

สิ่งที่รัฐมีหน้าที่ต้องเอื้ออำนวยให้ก็คือการจัดหาทนายความให้ซึ่งในรัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นหลักคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ต้องได้รับการปฏิบัติในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมโดยเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยจะเห็นได้จาก รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ซึ่งในมาตรา 242 บัญญัติว่า “ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมหรือคุมขังไม่อาจหาทนายความได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว” หรือ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 กำหนดให้ในคดีที่มีโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่อายุไม่เกิน 18 ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามค่าให้การให้พนักงานสอบสวน ถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ถ้าไม่มี ให้รัฐจัดหาทนายความให้ วรรคสอง กำหนดให้ ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามค่าให้การ ให้พนักงานสอบสวน ถามผู้ต้องหา ว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้รัฐจัดหาทนายความให้ วรรคสาม ระบุว่า ในการจัดหาทนายความให้พนักงานสอบสวน ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ในกฎกระทรวง และให้ทนายความที่รัฐจัดหาให้ ได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่าย ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

เมื่อพิจารณาระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความ ที่รัฐจัดหาให้ผู้ต้องหาคดีอาญา ข้อ 6 กำหนดให้ทนายความมีหน้าที่ว่าต่างแก่ต่างแก่ผู้ต้องหา เช่นเดียวกับทนายความในคดีทั่วไป รวมทั้งต้องเข้าร่วมการสอบปากคำในชั้นสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดี และให้คำแนะนำทางกฎหมายแก่ผู้ต้องหา ระเบียบกระทรวงยุติธรรมดังกล่าว ทนายความขอแรงมีหน้าที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐาน เกี่ยวกับคดี ไม่ว่าจะเป็พยานวัตถุ พยานบุคคล พยานเอกสาร การทำหน้าที่ขอทนายความขอแรงในชั้นพิจารณาคดีต้องใช้ความรู้ความสามารถโดยแท้ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมคดีเรียบเรียงลำดับขั้นตอนและวางแผนหาวิธีต่อสู้คดี เพื่อว่าต่างแก่ต่างในฐานะตัวแทนลูกความ รวมไปถึงการทำคำร้อง คำแถลงต่างๆ การร่างคำฟ้อง คำให้การ คำฟ้องอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์หรือฎีกา ต้องใช้ประสบการณ์และ

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ความรอบคอบการใช้ทักษะภาษาให้สอดคล้องกับตัวบทกฎหมาย รวมไปถึงทักษะทางด้านวาทศิลป์ในการขึ้นว่าความ เช่นการซักถาม ถามค้าน ถามตงพยาน การโต้ตอบอย่างมีเหตุผลแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ซึ่งเป็นเรื่องที่ทนายความต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ดังนั้นทนายความจึงเป็นที่พึงสำคัญยิ่งในการอำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม และมีหน้าที่แนะนำผู้ต้องหาให้ความรู้เรื่องสิทธิไม่ให้เกิดการเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ทำหน้าที่เหมือนทนายความทั่วไป ด้วยความแตกต่างระหว่าง ทนายความขอแรงและทนายความคดีทั่วไป ทนายความคดีทั่วไปนั้นมีสิทธิในการเรียกค่าตอบแทนการทำงาน ตามความยากง่ายตามทักษะความสามารถเฉพาะตัวบุคคล โดยขณะที่ทนายความขอแรงไม่มีสิทธิเรียกค่าตอบแทนจากลูกความได้ไม่ว่าคดีจะมีความยากง่ายซับซ้อนเพียงใดเพราะตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายเงิน ข้อ 7 ให้ผู้แทนกระทรวงเป็นผู้อนุมัติการเบิกจ่ายเงินรางวัล แก่ทนายความที่รัฐจัดหาให้ แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา ซึ่งในคดีที่มีอัตราโทษถึงประหารชีวิต อัตราเงินที่ได้รับคือ 2,000 บาท(ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่รัฐจัดหาให้แก่ผู้ต้องหาคดีอาญา พ. ศ. 2550 : 2550) ซึ่งถือว่าน้อยมาก โดยทนายความขอแรงอาจต้องออกค่าใช้จ่ายเองไปก่อน ในระหว่างการแสวงหาพยานหลักฐานให้แก่ลูกความ ในขณะที่ทนายความทั่วไป อาจกำหนดข้อตกลงกับลูกความ เบิกจ่ายเงินล่วงหน้าได้เพื่อนำไปใช้จ่ายในการดำเนินคดี เมื่อมาตรฐานของระเบียบกระทรวงยุติธรรม ยังกำหนดให้ทนายความที่รัฐจัดหาให้ ต้องทำงานเช่นเดียวกับทนายความทั่วไป โดยที่สวัสดิการรองรับ แตกต่างกับทนายทั่วไป ก่อให้เกิดความเลื่อมล้ำ เมื่อประชาชนผู้ซึ่งมีสิทธิ แต่กฎหมายที่ให้สิทธินั้นไม่อำนวยความยุติธรรมให้เกิดความเท่าเทียม อันเนื่องมาจากระบบการจัดสรรทนายความ ที่จัดสรรไม่สอดคล้องกับปัญหา ทั้งสวัสดิการของทนายความที่เข้ามาทำหน้าที่ค่อนข้างมีน้อยทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจต่อทนายความที่มีความสามารถ ที่อยากอาสาเข้ามาทำหน้าที่ทนายขอแรง การทำงานของทนายความขอแรงจึงพบว่า มีทนายความที่มีประสบการณ์น้อย มาลงชื่อเป็นทนายความขอแรงมาก เพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์อายุงาน ทนายความที่รัฐจัดหาให้ทำได้เพียงเข้าร่วมฟังการสอบปากคำ(วุฒิ พิทักษ์ธานิน:2555) ในชั้นสอบสวน ส่วนการจะไปรวบรวมพยานหลักฐานหรือไม่นั้นมีเพียงมาตรการตรวจสอบหลักฐาน เมื่อทนายความที่รัฐจัดหาให้ ได้รวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อจะไป ยื่นขอเบิกจ่ายค่าตอบแทน ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม บทความนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ เกี่ยวกับสภาพปัญหา ค่าตอบแทนของทนายความขอแรง รวมถึงระบบ การจัดหาทนายความของรัฐมีความเหมาะสมเพียงไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ ทฤษฎี ค่าตอบแทน ลักษณะอัตราที่เหมาะสม และสวัสดิการ ของทนายความขอแรง
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขกฎหมายและแนวปฏิบัติต่อทนายความขอแรงอย่างเหมาะสม

บททวนวรรณกรรม

ความหมายตามพจนานุกรม ราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ. 2554 “ทนายความ” หมายความว่า ผู้ซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจหน้าที่ ว่าต่างแก่งต่าง แทนคู่ความในคดี,เรียกสั้นๆว่า ทนาย

ความหมายตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติทนายความพ.ศ. 2528 ให้คำจำกัดความ “ทนายความ” ไว้ว่า “ ผู้ที่สภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ”

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 8 มาตรา 172 มาตรา 173 อธิบายความหมายคำว่า “ทนายความ” คือ ผู้มีหน้าที่ให้บริการ ทางวิชาชีพกฎหมาย ใช้สิทธิเรียกร้องต่อสู้ หรือใช้วิธีโต้แย้งแทนบุคคล ผู้ซึ่งมอบหมายให้ตนจัดการแทน ก่อนข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจะไปสู่การพิจารณาของศาล ตลอดจนได้รับการแต่งตั้ง ให้ความแทนคู่ความในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ชั้นพิจารณาของศาลชั้นต้น อุทธรณ์ หรือฎีกา

ทนายความขอแรง หมายถึง ทนายความที่ศาลตั้งให้เป็นทนายความจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 173(วุฒิ พัทธ์กษณานิน:2555)

แนวคิดทนายความขอแรง

ระบบที่รัฐส่งเสริมให้เริ่มมีความช่วยเหลือจากทนายความขอแรงไม่มีที่มาแน่ชัดโดยเริ่มมีปรากฏสิทธิขอประชาชนที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านทนายความจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2422 มีการบัญญัติให้สิทธิ เสรีภาพจำเลยที่จะพบปรึกษาและว่าจ้างทนายความ แต่ยังไม่มีการบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดหาทนายความให้แก่จำเลยในคดีอาญาแก่บุคคลที่มีฐานะยากจน ในช่วงปี พ.ศ. 2517 รัฐเล็งเห็นความสำคัญของสิทธิจำเลยในคดีอาญาที่ความได้รับความเท่าเทียมในกระบวนการยุติธรรม ประกอบกับคดีอาญาแบบระบบกล่าวหา มีลักษณะให้ความสำคัญแก่คู่กรณีโดยมีศาลเป็นคนกลางรับฟังข้อเท็จจริงจึงเป็นที่นิยม รัฐจึงได้มีการบัญญัติกฎหมายรับรองสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือด้านทนายความจำเลยในคดีอาญาแก่จำเลยที่มีฐานะยากจนหรือด้อยโอกาสไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 และถือปฏิบัติ พัฒนามาจนถึงปัจจุบัน(วุฒิ พัทธ์กษณานิน : 2555)

บทบาทของทนายความ

สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนโดยรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ซึ่งมีส่วนสำคัญและปรากฏหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ขั้นพื้นฐานของประชาชนอย่างยิ่ง ทนายความ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการยุติธรรม มีบทบาทในการผดุงความยุติธรรม ให้เกิดขึ้นแก่สังคม ซึ่งทำหน้าที่ช่วยเหลือประชาชน การให้คำปรึกษาแนะนำกฎหมาย รัฐธรรมนูญ ยังกำหนดให้สิทธิ แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว สิทธินี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ แต่จำกัดเฉพาะผู้ถูกจับกับผู้ต้องหา ที่อยู่ในระหว่างถูกควบคุมตัวกับเจ้าพนักงาน ยังไม่ครอบคลุมถึงผู้ต้องหา ที่อยู่ระหว่างการสอบสวน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงขยายความครอบคลุม ไปถึงกรณีดังกล่าว บัญญัติไว้ในมาตรา 239 วรรค 3 “ บุคคลผู้ถูกควบคุม คุมขัง หรือจำคุก ย่อมมีสิทธิพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว และมีสิทธิได้รับการเยี่ยมตามสมควร” เหตุผลในการต้องรับรองสิทธิดังกล่าวเพราะ ผู้ถูกควบคุมตัว คุมขัง หรือจำคุก ควรมีโอกาสแสดงข้อเท็จจริงหรือความรู้เกี่ยวกับการกระทำผิด ได้อย่างไม่กังวลใจ ต่อทนาย ที่จะอยู่ฝั่งเดียวกับเขา ย่อมดีกว่าที่จะให้เขาปกปิดข้อเท็จจริง

สิทธิในการมีทนายความในการต่อสู้คดี มีในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ แต่ไม่ได้มีผลเป็นการคุ้มครองประชาชนมาก รัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ บัญญัติไว้เพียงว่า “ ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ย่อมมีสิทธิจะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ด้วยการจัดหาทนายความตามที่กฎหมายบัญญัติ ” ซึ่งมีได้กำหนดเป็นหน้าที่ของรัฐ โดยในรัฐธรรมนูญพ. ศ. 2540 มาตรา 242 บัญญัติว่า “ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ด้วยการจัดหา ทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุม หรือคุมขัง ไม่อาจหาทนายความได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือ โดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว” สิทธิในการมีทนายความ เป็น

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ส่วนสำคัญในการอำนวยความสะดวกจะหวังพึ่งผู้พิพากษาอย่างเดียวไม่ได้ ผู้พิพากษาจะก้าวล่วงไปแสวงหาข้อเท็จจริง อาจถูกมองว่าเอนเอียง ดังนั้นกระบวนการต่างๆ ที่ประชาชนคนทั่วไปไม่สามารถเข้าใจได้เอง จึงต้องพึ่งพาทนายความเป็นตัวช่วยเชื่อมประสาน ขั้นตอนกระบวนการ จึงนำมาสู่การมีทนายความขอแรง(สหัสไพภักดิ์:2559)

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการค้นคว้าเอกสารทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มาดำเนินการวิเคราะห์ ศึกษาเฉพาะเอกสารของไทยภายในประเทศ เกี่ยวกับบทบาทของทนายความขอแรงในกระบวนการยุติธรรมไทย ทั้งนี้เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ ทฤษฎี ค่าตอบแทน สวัสดิการของทนายความขอแรง เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขกฎหมายรวมถึงแนวทางปฏิบัติของทนายความขอแรง อย่างเหมาะสม

การวิจัยทางเอกสาร

ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้แก่ บทความ รายงานวิจัย ตำรา พจนานุกรม ระเบียบ ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ รัฐธรรมนูญ เพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผล เพื่อเสนอแนะแนวทางต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาถึงค่าตอบแทนทนายความที่รัฐจัดหาให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญาและทนายความที่ศาลตั้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย พบว่ามีข้อบกพร่องอยู่หลายประการที่ส่งผลต่อการทำหน้าที่ของทนายความ ตั้งแต่ระบบการจัดสรรทนายความที่มาลงชื่อเป็นทนายอาสา ทนายบางกลุ่ม เข้ามาทำหน้าที่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเข้ามาเก็บสถิติการทำงานเป็นคุณสมบัติในการไปสอบ หรือทนายความที่เข้ามาทำหน้าที่นั้นมีประสบการณ์น้อยต้องการเข้ามาเรียนรู้ การแต่งตั้งทนายความที่ไม่มี ความเชี่ยวชาญเฉพาะคดี จึงไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินกระบวนการ ผู้เป็นจำเลยไม่สามารถเลือกทนายความได้เอง

ส่วนของอัตราเงินรางวัลค่าตอบแทนที่รัฐจ่ายให้ทนายความ พบว่ามีข้อบกพร่องหลายประการ ในขั้นสอบสวน ทนายความที่รัฐจัดหาให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา ทนายความไม่สามารถเบิกจ่ายเงินล่วงหน้าได้ ทำให้ทนายความต้องออกค่าใช้จ่ายเองไปก่อน และอัตราเงินรางวัลในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต อัตราเงินรางวัลทนายความจะได้รับคือ 2,000 บาท ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปแต่ไม่ถึงประหารจะ ได้รับในอัตรา 1,500 บาท ในคดีอื่นหรือคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในความผิดฐานครอบครองหรือเสพ จะได้รับในอัตรา 1,000 บาท คดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงและผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ จะได้รับในอัตรา 500 บาท ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่รัฐจัดหาให้แก่ผู้ต้องหาคดีอาญา พ. ศ. 2550 ซึ่งถือว่าน้อยมาก เมื่อเทียบกับสภาพแห่งคดี

ในชั้นพิจารณา ทนายความที่ศาลตั้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 ภาระค่าใช้จ่ายที่ทนายความจะได้รับ ศาลจะพิจารณา จากความยากง่ายของลักษณะคดี ตามที่ศาลเห็นสมควร ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต อัตราขั้นต่ำเรื่องละ 8,000 บาท อัตราขั้นสูงเรื่องละ 50,000 บาท ในคดีที่มีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปแต่ไม่ถึงประหารชีวิต อัตราขั้นต่ำเรื่องละ 6,000 บาท อัตราขั้นสูงเรื่องละ 40,000 บาท คดีอย่างอื่นนอกจากที่กล่าว อัตราขั้นต่ำ 4,000 บาท อัตราขั้นสูง 30,000 บาท

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลตั้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 โดยการส่งจ่ายเงินรางวัลจะได้รับในกรณีที่มีการวินิจฉัยชี้ขาดคดี ศาลส่งจำเลยเมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา หรือมีคำสั่งแล้ว หรือในกรณีอื่นที่กำหนดไว้ เมื่อทนายความและปฏิบัติหน้าที่เสร็จสิ้นแล้ว เวลาและค่าใช้จ่ายที่ตัวทนายความได้เสียไป อาจไม่คุ้มค่ากับเงินรางวัลที่ได้รับ ทำให้ทนายความไม่เกิดแรงจูงใจต่อการทำหน้าที่ หรือหากทนายความมีการรับคดีหลายคดีที่เป็นคดีที่ไปด้วยแล้ว ก็อาจให้ความสำคัญกับคดีที่ศาลขอแรงน้อยกว่าซึ่งอัตราเงินรางวัลหรือสวัสดิการที่รัฐสนับสนุนทนายความ ขอแรงนั้น ยังไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ของเศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบัน อันส่งผลกระทบต่อสิทธิ ของประชาชนผู้ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย

สรุปผลการวิจัย

ปัญหาค่าตอบแทนทนายความขอแรงยังพบปัญหาอยู่หลายประการที่พบเป็นเบื้องต้นคือค่าใช้จ่ายของตัวทนายความซึ่งศาลแต่งตั้งให้จำเลยในคดีอาญามีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือว่าต่างแก่ต่างแทนจำเลย ต้องมีการลงพื้นที่เก็บรวบรวมพยานหลักฐาน ประกอบกับค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การทำเอกสารสำนวน โดยระยะเวลาการดำเนินกระบวนการยุติธรรมต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณาทำให้ทนายความมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นเมื่อขาดทุนสนับสนุนการทำหน้าที่ ทนายความก็ต้องช่วยเหลือตามสมควรไม่อาจช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายเกินกำลังของทนายความได้ พบว่ามีทนายความขอแรง ที่มีประสบการณ์น้อยที่เข้ามาทำหน้าที่เพื่อต้องการเก็บสถิติคดีเพื่อนำไปสมัครสอบผู้ช่วยผู้พิพากษาและอัยการผู้ช่วย ต้องการทำหน้าที่ให้เสร็จโดยไวเพื่อไปทำคดีอื่นต่อ อาจส่งผลให้เกิดความผิดพลาดในการทำหน้าที่ได้ ทำให้กระบวนการยุติธรรมขาดประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะศาลแต่งตั้งทนายความ ไม่ตรงกับประเภทคดีความถนัดกับประเภทคดีของทนายความแต่ละคนแตกต่างกัน จำเลยไม่มีสิทธิ์เลือกทนายความตัวเอง ค่าตอบแทนในการทำหน้าที่ ไม่จูงใจเมื่อพิจารณาจากอัตราโทษในความผิดที่จำเลยถูกกล่าวหาโทษสูง ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง แต่ทนายความได้รับค่าตอบแทนต่ำไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สวัสดิการไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม การเบิกจ่ายใช้เวลา และมีขั้นตอนที่ซับซ้อนส่งผลให้เกิดความเลื่อมล้ำในสังคม ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลย

ข้อเสนอแนะ

ทนายความที่มีความอาวุโสมีประสบการณ์การทำงานมามากอาจไม่ได้ต้องการเงินรางวัลตอบแทนแต่อาจต้องการชื่อเสียง เกียรติแก่วงศ์ตระกูลซึ่งหน่วยงานรัฐอาจหาบทามให้เข้ามาช่วยเป็นทนายความขอแรง และหากทนายความที่ไม่รับเงินรางวัลก็จัดให้มีการตั้งกองทุนรับบริจาคเงินในส่วนนี้ พร้อมมอบสิ่งของเพื่อเชิดชูเกียรติในความเสียสละให้แก่ทนายความขอแรง

ในคดีที่ทนายความขอแรง ใหม่ประสบการณ์น้อยได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ควรเพิ่มทนายความที่มีประสบการณ์ให้เข้ามาคอยช่วยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่ลูกความในคดีให้ได้มากที่สุด

ในคดีที่มีโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ควรมีการเพิ่มสวัสดิการให้ทนายความในการทำหน้าที่แสวงหาพยานหลักฐาน เช่น ในเรื่องการลงพื้นที่เดินทาง การขอกำลังสนับสนุนจากหน่วยงานตำรวจหน่วยพิสูจน์หลักฐาน สิ่งของเครื่องใช้สำหรับการเตรียมสำนวน

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ส่งเสริมการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีอยู่ตามกฎหมายต่างๆและเมื่อประชาชนมาศาลก็มีหน่วยงานให้คำปรึกษา

ปรับอัตราเงินรางวัลเพิ่มขึ้นให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และใกล้เคียงกับนายความในคดีทั่วไป คำนึงถึงสภาพปัญหาแห่งคดีที่มีความยากง่าย ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของนายความขอแรง และค่าใช้จ่ายที่เสียไปกับการดำเนินคดี

รายการอ้างอิง

จุมพล ชื่นจิตต์ศิริ,คำอธิบาย วิชาการว่าความและศาลจำลอง,พิมพ์ครั้งที่4.กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน,2560.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554,WWW.royin.go.th/dictionary/

พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528.

มะโน ทองปาน,บทบาทของสภาทนายความกับการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย,พิมพ์ครั้งแรก,2547.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.

ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่นายความที่รัฐจัดทำให้ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ.2550,เล่ม124 ตอนพิเศษ 29 ง,ราชกิจจานุเบกษา,2550.

ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่นายความที่ศาลตั้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173(ฉบับที่ 2)พ.ศ.2550, เล่มที่124 ตอนที่ 26 ก,ราชกิจจานุเบกษา,2550.

วุฒิ พัทธ์ธานิน,ปัญหาระบบทนายความขอแรงในคดีอาญา:ศึกษาเฉพาะกรณีศาลจังหวัดราชบุรี,พิมพ์ครั้งแรก,2555.

สหัส ไพภักดิ์,ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพของทนายความขอแรงในคดีอาญาของประเทศไทย,พิมพ์ครั้งแรก,2559.